

Zastępca Prezydenta Miasta Szczecin

Krzysztof Soska

pl. Armii Krajowej 1, 70-456 Szczecin
tel. +4891 42 45 208, fax +4891 42 30 806
ksoska@um.szczecin.pl • www.szczecin.eu

Szczecin, 09.02.2021

Pani
Dominika Jackowski
Radna
Rady Miasta Szczecin

Nasz znak: WSS-IV.0003.1.2021.JM

Dotyczy: interpelacja nr 2159.

Szanowne Pani Radno

W odpowiedzi na interpelację Pani Radnej z dnia 26.01.2021 r. uprzejmie informuję, że działania na rzecz osób bezdomnych na terenie Gminy Miasto Szczecin realizowane są na podstawie Uchwały Rady Miasta Szczecin nr XXXIV/936/17 z dnia 17 października 2017 r. w sprawie przyjęcia Miejskiego Programu Przeciwdziałania Bezdomności na lata 2017-2021.

Działania na rzecz osób bezdomnych, których koordynatorem i głównym realizatorem jest Miejski Ośrodek Pomocy Rodzinie w Szczecinie mają charakter systemowy i obejmują w szczególności:

1. Udzielenie schronienia dla osób bezdomnych:

Gmina Miasto Szczecin finansuje 1 schronisko dla osób bezdomnych z usługami opiekuńczymi, 4 schroniska dla osób bezdomnych, 2 noclegownie oraz 1 ogrzewalnię. Liczba miejsc noclegowych zabezpiecza całoroczne potrzeby osób bezdomnych.

2. Pomoc w uzyskaniu mieszkania poprzez:

1) umożliwianie pobytu w jednym z trzech mieszkań chronionych prowadzonych przez Miejski Ośrodek Pomocy Rodzinie w Szczecinie, których głównym zadaniem jest zapewnienie odpowiedniego wsparcia w środowisku, poprzez stworzenie warunków do samodzielnego funkcjonowania, oraz integrację ze społecznością lokalną;

2) wydawanie rekomendacji dla uzyskania lokalu mieszkalnego z zasobów komunalnych.

3. Zapewnienie 1 gorącego posiłku dziennie:

posiłki wydawane są w schroniskach lub barach.

4. Zapewnienie pomocy rzeczowej w postaci możliwości skorzystania z kąpieli, otrzymania środków czystości, odzieży, czy obuwia;

5. Udzielanie specjalistycznego wsparcia, poprzez asystenturę rodzinną, pracę socjalną, pomoc psychologiczną i terapeutyczną oraz porady prawne,

6. Zabezpieczenie potrzeb zdrowotnych poprzez:

1) zapewnienie bezpłatnego dostępu do placówek ochrony zdrowia - potwierdzanie prawa do świadczeń opieki zdrowotnej na okres 90 dni zgodnie z ustawą o świadczeniach opieki zdrowotnej finansowanych ze środków publicznych;

2) w ramach zadania zleconego do realizacji Stowarzyszeniu Feniks pn.: „Zapewnienie opieki osobom bezdomnym poprzez wyrównywanie dostępu do zaspokajania potrzeb zdrowotnych w tym między innymi: mieszkańcom schronisk i innym osobom bezdomnym skierowanym przez Dział Pomocy Osobom Bezdomnym Miejskiego Ośrodka Pomocy Rodzinie w Szczecinie” – prowadzony jest punkt pierwszej pomocy;

3) kierowanie osób bezdomnych z problemami zdrowotnymi, które uniemożliwiają im samodzielne funkcjonowanie do schroniska z usługami opiekuńczymi i mieszkań chronionych.

7. Udzielanie pomocy finansowej w postaci zasiłków pomocy społecznej.

8. Aktywizację zawodową poprzez, między innymi:

1) kierowanie do udziału w pracach społecznie użytecznych organizowanych przez Powiatowy Urząd Pracy, do uczestnictwa w zajęciach organizowanych przez Centrum Integracji Społecznej;

2) upowszechniania ofert pracodawców oraz informacji o wolnych miejscach pracy, usługach poradnictwa zawodowego, szkoleniach oraz realizowanych programach aktywizacyjnych, które znajdują się na tablicach ogłoszeń, rozpowszechnianie ulotek.

9. Pogotowie Zimowe

W okresie zimowym, tj. od 1 listopada do 31 marca, w ramach Pogotowia Zimowego, pomoc dla osób bezdomnych, poza zwiększoną liczbą miejsc noclegowych przewiduje również całodobowe dyżury prowadzone przez Stowarzyszenie „Feniks” w ramach współpracy ze służbami: Strażą Miejską oraz Policją.

Zadania w zakresie pomocy społecznej dla osób bezdomnych w mieście Szczecin realizuje w głównej mierze Miejski Ośrodek Pomocy Rodzinie w Szczecinie, w ramach którego funkcjonuje m.in. Dział Pomocy Osobom Bezdomnym, który przy współpracy z innymi komórkami organizacyjnymi MOPR oraz innymi jednostkami, a także instytucjami, organizacjami pozarządowymi, związkami wyznaniowymi udziela pomocy i wsparcia osobom bezdomnym.

W rozumieniu art. 6 pkt. 8 ustawy o pomocy społecznej za osobę bezdomną uznawana jest osoba: niezamieszkująca w lokalu mieszkalnym w rozumieniu przepisów o ochronie praw lokatorów i mieszkaniowym zasobie gminy i niezameldowana na pobyt stały w rozumieniu przepisów o ewidencji ludności i dowodach osobistych, a także osoba niezamieszkująca w lokalu mieszkalnym i zameldowana na pobyt stały w lokalu, w którym nie ma możliwości zamieszkania. W świetle obowiązujących przepisów do udzielenia pomocy osobie bezdomnej zobowiązana jest gmina ostatniego miejsca zameldowania tej osoby na pobyt stały (art. 101 ust. 2 ww. ustawy). W przypadkach szczególnie uzasadnionych sytuacją osobistą osoby ubiegającej się o świadczenie oraz w sprawach niecierpiących zwłoki, właściwą miejscowo jest gmina miejsca pobytu osoby ubiegającej się o świadczenie. Gmina właściwa ze względu na miejsce zamieszkania albo na ostatnie miejsce zameldowania tej osoby na pobyt stały jest obowiązana do zwrotu wydatków gminie, która przyznała świadczenie w miejscu pobytu (art. 101 ust. 3, 7 ww. ustawy).

Pracownicy socjalni Działu Pomocy Osobom Bezdomnym udzielają pomocy nie tylko osobom bezdomnym przebywającym w placówkach zapewniających schronienie ale także podejmują odwiedziny pustostanów, dzikich działek, opuszczonych altan, bunkrów i okolic węzłów ciepłowniczych. Bezdomni informowani są o możliwości skorzystania z pomocy a także placówek, w których otrzymają wsparcie. Dodatkowo w przypadku zgłoszenia telefonicznego lub w innej formie pracownicy MOPR udają się we wskazane miejsce celem nawiązania kontaktu z osobą bezdomną i udzielenia odpowiedniego wsparcia.

W celu przygotowania osoby lub rodziny bezdomnej do samodzielnego życia i integracji ze społecznością lokalną MOPR prowadzi dla osób bezdomnych i zagrożonych bezdomnością mieszkania chronione treningowe. Łączna liczba mieszkań chronionych pozostających do dyspozycji osób i rodzin bezdomnych w 2020 r. wynosiła 3, przebywało w nich (narastająco) 25 osób, głównie rodziny z dziećmi.

Ponadto z bezdomnymi rodzinami przeżywającymi trudności w pełnieniu ról opiekuńczych i wychowawczych współpracuje asystent rodziny, który pomaga w przezwyciężaniu trudności związanych z opieką i wychowaniem małoletnich dzieci. Zadaniem asystenta jest ułatwienie rodzicom wypełnianie ról społecznych tak aby rodzina mogła normalnie funkcjonować. Jego zadaniem jest również nie dopuścić do umieszczania dzieci poza rodziną w placówkach lub rodzinach zastępczych.

Jeśli dzieci znajdują się pod pieczęcią zastępczą, rolą asystenta są działania na rzecz ich jak najszybszego powrotu do rodziny. Asystent rodziny pracuje z rodziną w oparciu o plan pracy z rodziną. Współpraca z asystentem rodziny w głównej mierze dotyczy problemów socjalnych (np. pomoc w wyrobieniu dokumentów, realizacja zaległych i bieżących spraw urzędowych, pomoc w zorganizowaniu wizyt lekarskich), kształtowania kompetencji rodziców w zakresie: prowadzenia gospodarstwa domowego, wychowania i opieki, dbania o zdrowie, a także dotyczy reintegracji społecznej (np. motywowanie do podnoszenia kwalifikacji zawodowych, kontynuowania nauki, poszukiwania pracy, motywowanie do aktywnego uczestnictwa w życiu szkolnym dziecka). W 2020r. łączna liczba rodzin objętych asystenturą wynosiła 27.

Zgodnie z art. 17 ust. 1 pkt 3 ustawy o pomocy społecznej, zadaniem gminy o charakterze obowiązkowym jest udzielanie schronienia, zapewnienie posiłku oraz niezbędnego ubrania osobom tego pozbawionym. Z kolei, po myśli art. 48a ust. 1 ustawy, udzielenie schronienia następuje przez przyznanie tymczasowego schronienia w: noclegowni, schronisku dla osób bezdomnych albo schronisku dla osób bezdomnych z usługami opiekuńczymi. Dodatkowo, tymczasowe schronienie może być udzielone również w formie ogrzewalni, która umożliwi interwencyjny, bezpieczny pobyt w ogrzewanych pomieszczeniach wyposażonych co najmniej w miejsca siedzące.

Wszelkie działania, w tym pomoc i wsparcie, opierają się na obowiązujących przepisach prawa. Ustawa z 12 marca 2004r. o pomocy społecznej określa tryb postępowania, obowiązki i zasady udzielania pomocy osobom bezdomnym.

Na terenie Gminy Miasto Szczecin funkcjonują wszystkie typy placówek dla osób bezdomnych: - ogrzewalnia – noclegownia - schroniska dla osób bezdomnych - schronisko dla osób bezdomnych z usługami opiekuńczymi.

Usługi w schronisku dla osób bezdomnych z usługami opiekuńczymi przeznaczone są dla osób bezdomnych, które ze względu na wiek, chorobę lub niepełnosprawność wymagają częściowej pomocy i opieki innych osób w zaspokajaniu niezbędnych potrzeb życiowych, a jednocześnie nie wymagają usług w zakresie świadczonej przez jednostkę całodobowej opieki, zakład opiekuńczo-leczniczy lub zakład pielęgnacyjno-opiekuńczy. W przypadku schroniska dla osób bezdomnych z usługami opiekuńczymi, osoba bezdomna nie musi podpisywać kontraktu socjalnego, aby zostać skierowana do tej placówki.

Pobyt w noclegowni i ogrzewalni nie wiąże się z żadnymi formalnościami, które wymuszałyby ponoszenie kosztów przez gminę właściwą dla osoby bezdomnej. Każda osoba bezdomna zgłaszająca się o pomoc w zapewnieniu jej schronienia, zwłaszcza w okresie zimowym – taką pomoc otrzymuje. Inne przykłady to sytuacje kryzysowe i nagłe, mające także charakter interwencyjnego zabezpieczenia osoby bezdomnej przez MOPR i współpracujące organizacje pozarządowe. Nie jest też wymagane żadne skierowanie do wspomnianych placówek, nie ma znaczenia w tych przypadkach ostatecznie miejsce zameldowania na pobyt stały. Inaczej wygląda kwestia pobytu w schronisku, gdzie, zgodnie z ustawą o pomocy społecznej, jest wymagana decyzja kierująca ustalająca odpłatność za pobyt, a także cały komplet dokumentów poprzedzony wywiadem środowiskowym i kontraktem socjalnym.

W 2020r. Dział Pomocy Osobom Bezdomnym MOPR wydał 467 decyzji administracyjnych kierujących do wszystkich typów schronisk, 165 decyzji zmieniających, 128 decyzji uchylających oraz 26 decyzji wygaszających. Osobami wnioskującymi o pomoc w formie schroniska dla osób bezdomnych były w głównej mierze same osoby bezdomne, w pojedynczych przypadkach opiekun prawny osoby bezdomnej.

Uzyskanie z MOPR pomocy lekowej, nie tylko przez osoby bezdomne, opiera się na spełnieniu określonych w ustawie o pomocy społecznej kryteriów. Jednakże głównym aspektem jest aktywność osoby bezdomnej. W odniesieniu do podania o pomoc wskazać należy, że świadczenia z pomocy

społecznej, co do zasady, przyznawane są na wniosek osoby zainteresowanej. Osoba bezdomna, która chce ubiegać się o pomoc powinna zatem najpierw trafić do MOPR aby wszcząć postępowanie w tym zakresie. Udzielenie pomocy finansowej a także niefinansowej, o której mowa w ustawie o pomocy społecznej w tym pomocy na leki wymaga w pierwszej kolejności przeprowadzenia wywiadu środowiskowego ustalającego sytuację ubiegającego się o pomoc.

W ramach realizowanego w Polsce Programu Operacyjnego Pomoc Żywnościowa 2014- 2020 finansowanego ze środków Europejskiego Funduszu Pomocy Najbardziej Potrzebującym, którego głównym celem jest udzielenie wsparcia osobom doświadczającym najgłębszych form ubóstwa, udostępniana jest pomoc żywnościowa, która nie wymaga przeprowadzenia wywiadu i wydania decyzji administracyjnej. Łącznie Dział Pomocy Osobom Bezdomnym zakwalifikował i wydał w 2020r. 114 skierowań dla osób bezdomnych funkcjonujących poza placówkami. Dodatkowo osoby bezdomne mogą być kwalifikowane samodzielnie przez organizacje zajmujące się dystrybucją żywności.

Odnosząc się do kwestii dostępu do ubezpieczenia zdrowotnego, to osobom nieubezpieczonym – w tym bezdomnym - w ramach przepisów ustawy z dnia 27 sierpnia 2004r. o świadczeniach opieki zdrowotnej finansowanych ze środków publicznych przyznaje się prawo do korzystania ze świadczeń opieki zdrowotnej finansowanych ze środków publicznych.

Ustawa o świadczeniach opieki zdrowotnej finansowanej ze środków publicznych nie reguluje pojęcia "miejsca zamieszkania". W konsekwencji przy ustaleniu miejsca zamieszkania świadczeniobiorcy należy posłużyć się treścią art. 25 Kodeksu cywilnego zgodnie, z którym miejscem zamieszkania osoby fizycznej jest miejscowość, w której osoba ta przebywa z zamiarem stałego pobytu. Stąd osoby bezdomne przebywające na terenie naszego miasta, które zwróciły się z wnioskiem o potwierdzenie im prawa do świadczeń opieki zdrowotnej – w przypadku spełnienia kryteriów wskazanych w ustawie – otrzymują decyzję uprawniającą do korzystania ze świadczeń opieki zdrowotnej. Wnioskodawcą potwierdzenia prawa do świadczeń na okres 90 dni osobie nieubezpieczonej może być także świadczeniodawca udzielający świadczenia opieki zdrowotnej jedynie w przypadku stanu nagłego.

W 2020r. w stosunku do osób bezdomnych pracownicy Działu Pomocy Osobom Bezdomnym MOPR przeprowadzili 134 rodzinne wywiady środowiskowe; opracowali 174 decyzji administracyjnych (nie tylko dla osób z ostatnim zameldowaniem na pobyt stały w Szczecinie), sporządzone zostało 1 zawiadomienie o przekazaniu sprawy według właściwości do innej gminy.

MOPR wraz z Centrum Integracji Społecznej wypracował wspólne zasady kierowania osób do uczestnictwa w zajęciach CIS oraz zgłaszania do ubezpieczenia zdrowotnego i opłacania składki za osoby realizujące indywidualny program zatrudnienia socjalnego. Osobę, którą Ośrodek skierował do uczestnictwa w CIS zgłasza do ubezpieczenia zdrowotnego i odprowadza za nią składkę zdrowotną. Liczba osób bezdomnych, uczestniczących w zajęciach CIS i realizujących Indywidualny Program Zatrudnienia Socjalnego wynosiła w 2020 roku: 14 i tyle osób otrzymało pomoc w formie opłacania składki zdrowotnej. Składka zdrowotna jest opłacana także za osoby bezdomne, które posiadają uprawnienie do zasiłku stałego, część z tych osób funkcjonuje poza systemem placówkowym.

Ponadto informuję, że brak meldunku nie jest przeszkodą w zarejestrowaniu w Urzędzie Pracy. Bezdomni mogą rejestrować się w Urzędzie Pracy i uzyskać status bezrobotnego, uprawniający m.in. do bezpłatnej opieki zdrowotnej. Posiadanie statusu bezrobotnego uprawnia m.in. do korzystania ze świadczeń zdrowotnych, usług urzędu pracy w zakresie bezpłatnego pośrednictwa pracy i ubiegania się o skierowanie na szkolenie. Osoba nie mająca stałego, ani czasowego miejsca zamieszkania powinna zgłosić się do tego urzędu pracy, na terenie którego aktualnie przebywa. Nie musi to być urząd właściwy miejscowo, ze względu na ostatnie miejsce stałego lub czasowego zameldowania.

Powyższe informacje są znane Zgromadzeniu Zakonnemu Sióstr Misjonek Miłości, które utrzymuje regularny kontakt z pracownikiem socjalnym Działu Pomocy Osobom Bezdomnym MOPR. Od wielu lat pracownicy socjalni MOPR nawiązują kontakt bezpośredni z osobami bezdomnymi w miejscu schronienia, korzystającymi ze wsparcia Zgromadzenia, z którym wypracowano formułę współpracy opierającą się na zgłoszeniach osób potrzebujących, systematycznych kontaktach telefonicznych a także spotkań na terenie Ośrodka, do którego Siostry przyjeżdżają z osobami bezdomnymi. Większość z tych osób to osoby z ostatnim miejscem zameldowania w innej gminie niż Szczecin, jednakże każdy wniosek osoby bezdomnej przebywającej u Sióstr a wpływający do MOPR w Szczecinie jest rozpatrywany według właściwości zarówno miejscowej jak i rzeczowej. Osoby bezdomne korzystające z pomocy Zgromadzenia Sióstr Misjonek Miłości mają przeprowadzane wywiady środowiskowe przez pracownika MOPR. Współpraca Zakonu z Ośrodkiem odbywa się przy uwzględnieniu obowiązujących zwyczajów Zakonu oraz godzin modlitw i innych zasad oraz reguł.

W strukturze MOPR w Szczecinie funkcjonują Punkty konsultacyjne ds. uzależnień i przemocy w rodzinie, w których można uzyskać porady i konsultacje indywidualne, świadczone przez psychologów, terapeutów, pracowników socjalnych i prawnika. Do zadań Punktu należy: prowadzenie działalności informacyjnej i edukacyjnej w zakresie profilaktyki i rozwiązywania problemów uzależnień i przemocy w rodzinie; udzielanie osobom i rodzinom konsultacji oraz porad terapeutycznych, socjalnych i profilaktycznych w sprawach uzależnień i przemocy; motywowanie osób współuzależnionych do ewentualnego podjęcia psychoterapii w zakładach leczenia odwykowego; wspomaganie osób pijących ryzykownie i szkodliwie w podjęciu decyzji w sprawie zmiany szkodliwego wzoru picia; motywowanie osób uzależnionych od alkoholu do podjęcia leczenia odwykowego oraz psychoterapii w zakładach leczenia odwykowego; udzielanie wsparcia osobom po zakończonej psychoterapii poprzez rozmowy podtrzymujące lub udział w grupach wsparcia; inicjowanie interwencji w przypadku rozpoznania zjawiska przemocy w rodzinie poprzez udzielenie stosownego wsparcia i informacji o możliwościach uzyskania pomocy i powstrzymania przemocy; gromadzenie aktualnych informacji o miejscach pomocy oraz kompetencjach służb i instytucji z terenu gminy, zajmujących się systemową pomocą dla rodziny; współdziałanie z innymi podmiotami zajmującymi się rozwiązywaniem problemów uzależnień oraz przeciwdziałaniem przemocy w rodzinie.

Ponadto w Szczecińskim Centrum Profilaktyki Uzależnień prowadzącym ogrzewalnię, współpracującym z MOPR, także funkcjonuje Punkt konsultacyjny dot. przemocy i uzależnień, w którym mają dyżury specjaliści z zakresu udzielania osobom i rodzinom konsultacji oraz porad terapeutycznych, socjalnych i profilaktycznych w sprawach uzależnień i przemocy.

Oszacowanie dokładnej liczby wszystkich osób bezdomnych nie było i nadal nie jest możliwe, w tym zakresie niejednokrotnie wypowiedzieli się eksperci. Jednakże, co dwa lata odbywa się na zlecenie Ministerstwa Rodziny i Polityki Społecznej ogólnopolskie liczenie osób bezdomnych. Oprócz pracowników MOPR zaangażowane w przeprowadzenie badania są również: policja, straż miejska, straż kolei, szpitale, pogotowie ratunkowe, izba wytrzeźwień, schroniska. Z badanymi przeprowadzono kwestionariusz dotyczący osoby bezdomnej, który pozwala określić m.in. liczbę osób bezdomnych przebywających podczas badania na terenie miasta Szczecin, płeć, wiek, miejsce pobytu, przyczyny bezdomności, czas jej trwania, źródła dochodu. Należy zwrócić uwagę na fakt, że nie wszystkie osoby przebywające w przestrzeni publicznej, zaniedbane, żebrzące, korzystające z darmowych form pomocy są osobami bezdomnymi.

MOPR, tak jak i inne instytucje publiczne, organizacje społeczne oferują szereg świadczeń usług i innych form wsparcia, które mogą skutecznie wyprowadzać osoby z bezdomności – to do nich należy wybór czy z tych form skorzystać. Wymaga to znacznego zaangażowania tych osób, współpracy z instytucją pomocową, a przede wszystkim chęci zmiany sytuacji życiowej, stylu życia.

Niemniej jednak, Gmina Miasto Szczecin, rozumiejąc potrzebę wsparcia osób najbardziej potrzebujących, stale rozwija formy systemowego wsparcia dla osób bezdomnych, podejmując wszelkie możliwe działania, aby dotrzeć do jak największej grupy osób ze skuteczną pomocą.

z poważaniem

Zastępca Prezydenta Miasta

Krzysztof Soska

